

**TILSYNSUTVALGET
FOR DOMMERE**

Tilsynsutvalget for dommere har i møte den 12. september 2007 truffet vedtak i

Sak nr: 57/07 (arkivnr: 200700504-21)

Saken gjelder: Klage fra advokat A på tingrettsdommer B ved X tingrett

Utvalgsmedlemmer: Eva Nygaard Ottesen (leder)
Jon Høyland
Trine Buttingsrud Mathiesen
Rita Sletner
Inger Lise Gjørnv

Halvor Kjølstad har fratrudd som inhabil i saken, og Rita Sletner deltok i hans sted. Inger Lise Gjørnv møtte som varamedlem for Wenche Frogn Sellæg, som hadde forfall.

Offentlighet: Vedtaket er offentlig, jf. offentlighetsloven § 2.

Vedtaket: Det foreligger ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor tingrettsdommer B.

Innledning:

Ved brev av 23. mai 2007 har advokat A inngitt klage på tingrettsdommer B ved X tingrett. Klagen gjelder dommeratferd. Klagen er forelagt tingrettsdommer B, som ved brev av 7. juni 2007 har avgitt uttalelse. Utvalget har videre innhentet uttalelse fra psykolog C, tolk D og advokat E. Klagen er supplert ved brev av 7. juni 2007 samt brev av 11. september 2007. Sorenskriver F ved X tingrett er orientert om klagen, og har ved brev av 8. juni 2007 opplyst at hun ikke har noen bemerkninger til klagen.

Saksfremstilling:

Klagen har sitt utspring i et saksforberedende møte i en barnefordelings sak avholdt i X tingrett 30. mars 2007. Rettsmøtet ble administrert av tingrettsdommer B. Advokat A representerte den saksøkte part. Saksøkers prosessfullmektig var advokat E. Psykolog C var oppnevnt som sakkyndig i saken. Tolk D var til stede under møtet.

Ved stevning og begjæring om midlertidig avgjørelse av 22. februar 2007 reiste mor sak for X tingrett med krav om at hun skulle ha den daglige omsorg for partenes felles barn. Det ble avholdt et saksforberedende møte 30. mars 2007 og i dette møte berammet et nytt saksforberedende møte 20. april 2007. I kjennelse av 30. mars 2007 ble det avgjort hvor barna skulle bo og utøvelsen av samvær i den tre uker lange perioden fram til neste saksforberedende møte.

Klager – advokat A – har i hovedsak vist til følgende:

To av tingrettsdommer B's uttalelser i det angjeldende rettsmøtet, samt en uttalelse i den midlertidige kjennelsen, er i strid med god dommerskikk.

Da advokat A mottok innkallingen til det angjeldende rettsmøtet, kontaktet han retten med spørsmål om det ville kunne bli forhandlinger vedrørende en midlertidig avgjørelse under dette møtet. Daværende saksforberedende dommer bekreftet at han burde være forberedt på dette.

Da han underveis i rettsmøtet konstaterte at det ikke lot til å komme i stand noen minnelig løsning, ba han om at de heller skulle gå over til å prosedere spørsmålet om midlertidig avgjørelse. Tingrettsdommer B responderte da at det var *utidig* av ham å be om en kjennelse. Særlig på bakgrunn av at han hadde forberedt seg på slike forhandlinger, og også klarert det med en annen dommer, var det ubehagelig å bli møtt med en slik karakteristikk. Det er kritikkverdig av en dommer å komme med en slik uttalelse.

Hans klient var av den oppfatning at barnas mor ble styrt av andre rundt henne, og at hun ikke fikk ha egne meninger eller inngå avtaler på egen hånd. Denne oppfatningen ble styrket under rettsmøtet da motparten to ganger aksepterte hans forlikstilbud, for umiddelbart etterpå å bli overstyrt av sin advokat, og sist også av dommeren, som nektet å protokollere forliket. Hans klient ble av denne grunn svært frustrert og vanskelig å ha med å gjøre. Advokat A ga overfor retten uttrykk for at han hadde full forståelse for at klienten reagerte sterkt når retten nektet å protokollere et forlik.

Tingrettsdommer B likte ikke at han hadde uttrykt sin forståelse for klientens reaksjon og vanskelige opptreden, og hun oppførte seg etter dette ubehagelig overfor ham. Han fikk inntrykk av at han skulle få gjennomgå for sin klients oppførsel.

Fra uttalelsen siteres:

”Det som fikk begeret til å renne over, var at da dommeren mislikte en mening/uttalelse som min klient hadde, henvendte seg til meg og spurte hva jeg mener. Jeg reagerte da med å gi klar beskjed om at jeg ikke kunne akseptere å bli avkrevd min personlige mening. Jeg understreket at jeg kun var en våpendrager for min klient og verken skal identifiseres med ham eller skulle finne meg i å bli avkrevd min personlige mening (som dommeren i dette tilfelle burde forstått ikke var likt min klient). Dette vil kunne ødelegge klientlojaliteten, og det er fullstendig urimelig å på den måten framprovosere en uenighet mellom meg og klienten i rettsmøtet – med motparten til stede. Dommeren må selvsagt kunne forvente at jeg styrer klienten min, men dette må i så fall skje på bakrommet eller på annen måte.

...

Min anførsel er dermed oppsummeringsvis at dommeren:

- forsøkte å avkreve meg en personlig mening i rettsmøtet med alle parter til stede for å avdekke at jeg var uenig med min klient.
- ved sin handlemåte identifiserte meg med klienten og hans opptreden.”

Videre påklages følgende uttalelse i kjennelsen av 30. mars 2007:

”Retten finner også innledningsvis grunn til å kommentere fars prosessfullmektigs anførsel om at han utelukkende var en ”lakei” for far i saken og at det ikke var hans oppgave å skjele til barnas beste. Prosessfullmektigens oppmerksomhet rettes på denne bakgrunn mot barnelovens § 48, som også gjelder for prosessfullmektigene. Forarbeidene sier om advokatens rolle under pkt. 7.4. blant annet: *Regelen innebærer at alle som har befattning med en barnefordelings sak må ha barnets beste for øye, og videre: Formålet med bestemmelsen (barneloven § 49) er at de skal bevisstgjøre advokaten om at deres særegne rolle i disse sakene. I tillegg gir bestemmelsene dommere og motparter et ”verktøy” i tilfeller hvor en advokat går unødig langt i å forfølge sin klients interesser, eller eventuelt hvor advokaten ikke følger opp saken og dermed bidrar til at saken trekker i langdrag.”*

Denne uttalelsen er i strid med god dommerskikk. For det første oppfattes uttalelsen å være infamerende. Videre siteres han feil. Endelig hører ikke en slik type uttalelse hjemme i premissene i en kjennelse. Det siterte avsnittet er ikke nødvendig for å begrunne avgjørelsens resultat. Avsnittet oppfattes utelukkende som et uttrykk for tingrettsdommer B's ønske om å ha siste ord i diskusjonen dem imellom. Å prosedere sin egen sak i premissene i en kjennelse – som av motparten blir lest som en irrettesettelse – er et overtramp av en dommer.

I det gjengitte avsnittet siteres han også feil. Han har aldri omtalt seg selv som lakei for sin klient. Han brukte ordet ”våpendrager”. Dette ordet har et annet meningsinnhold. Det er ikke anledning til kontradiksjon i en slik sammenheng, og en dommer bør avstå fra å komme med slike angrep når det ikke er protokollert eller kan dokumenteres for øvrig. Etter å ha lest kjennelsen, kontaktet han den antatt ”nøytrale” part i saken, psykologen C. C støttet ham i hans oppfatning av hva som var blitt sagt, og kunne også bekrefte at advokat A ikke hadde sagt at han ikke hadde til oppgave å skjele til barnets beste.

Det vises videre til at det har formodningen mot seg at han skal ha uttalt at han ikke skal skjele til barnas beste; det er jo nettopp utgangspunktet for hele saken. Han legger imidlertid til grunn at hans klient har den beste oppfatningen av hva som er best for barna, og at det er nettopp klientens synspunkt det er advokatens primære oppgave å forfekke. Under enhver omstendighet er det ikke akseptabelt å få kritikk for å støtte klienten i hans synspunkter.

Avslutningsvis uttrykker advokat A frustrasjon over det rettsforlik partene endelig inngikk. Det stilles spørsmål ved om tingrettsdommer B hadde barnas beste for øye da dette forliket ble protokollert.

I brev av 7. juni 2007 trekkes den del av klagen som refererer seg til innholdet i det inngåtte rettsforlik.

Innklagede – tingrettsdommer B – har i hovedsak vist til følgende:

Hun kan ikke huske, og derfor heller ikke totalt utelukke, at hun skal ha uttalt at det var utidig av advokat A å be om en kjennelse. Dersom hun har ordlagt seg slik, er det i tilfelle ikke som en reaksjon på at advokaten ba om en kjennelse, men som en reaksjon på tidspunktet og måten advokaten ba om en avgjørelse på. Uansett er hun enig i at en dommer ikke bør karakterisere verken parter, prosessfullmektiger eller andre aktørers oppførsel som utidig. Dommerens rolle bør være begrenset til å ta stilling til de materielle og prosessuelle spørsmål i saken, ikke til å dømme den enkelte aktørs opptreden.

I det angjeldende rettsmøtet forsøkte hun ikke å avkreve advokat A's hans personlige mening, og hun identifiserte heller ikke advokat A med sin klient og hans opptreden.

Fra uttalelsen siteres:

”Det er imidlertid riktig at jeg i rettsmøtet henvendte meg til advokat A flere ganger og ba om hans oppfatning av ulike spørsmål. Han ble sint og ga uttrykk for at jeg oppførte meg i strid med god dommerskikk. Jeg forsto faktisk ikke hvorfor, selv om han også i rettsmøtet ga uttrykk for at han ikke aksepterte å bli avkrevd sin personlige oppfatning. Like fullt var tanken så fjern at jeg ikke fullt ut fattet betydningen av hva han sa. Det er først gjennom klagen at jeg forstår at han trodde at jeg, ved min henvendelse til ham, ba om hans personlige oppfatning. Det gjorde jeg ikke, heller ikke slik at jeg på noe tidspunkt ba om hans personlige oppfatning om ”en mening/uttalelse” hans klient hadde. Jeg var tilstede i rettsmøte i egenskap av dommer. Han var i rettsmøte i egenskap av prosessfullmektig for (...). Det trodde jeg var åpenbart for begge.”

Uttalelsen i den angjeldende kjennelsen vurderer hun å være i samsvar men kravene til god dommerskikk. Det er normalt all grunn til å vise stor tilbakeholdenhet med å gjengi anførsler som på noen måte kan virke infamerende. I denne saken vurderte hun det imidlertid som nødvendig å gjengi advokat A's anførsler på dette punkt.

Det aktuelle rettsmøtet var svært vanskelig å administrere. Advokat A bidro i unødvendig grad til å forsterke det allerede høye konfliktnivået mellom partene. Hun fant det av denne grunn nødvendig å minne prosessfullmektigene om at deres rolle i barnefordelingssaker var en noe annen enn i andre sivile saker. I denne sammenheng viste hun til at også prosessfullmektigene i denne type saker skal ha barnets beste for øye. Advokat A bestred riktigheten av denne rettsoppfatningen. Hun oppfattet at han uttalte at hans rolle som advokat innebar å være en ”lakei” for sin klient, og at det ikke var hans oppgave å skjule til barnets beste. Hun vurderte denne uttalelsen som advokat A's anførsel om sin rolle i saken, og av hensyn til den videre domstolsbehandlingen, fant hun det nødvendig å korrigere denne grunnleggende misforståelsen.

For ordens skyld bemerkes at det ikke på noe tidspunkt foregikk noen diskusjon ”oss i mellom”. Alle uttalelsene fra advokat A tilskrev hun hans rolle som prosessfullmektig, og hun opptrådte utelukkende i egenskap av dommer.

Avslutningsvis nevnes at det angjeldende rettsmøtet var så vidt konfliktfyllt at hun i etterkant ba om et møte med den sakkyndige psykologen for å få hans vurdering av om, og i så fall hvordan, ledelsen av møtet kunne vært håndtert annerledes. Psykolog C ga da uttrykk for at han ikke så hvordan utfordringene i møtet kunne vært håndtert på noen annen måte.

Sakkyndig – psykolog C – har i hovedsak uttalt følgende:

Det er noe begrenset hva han husker omkring de enkelte forhold advokat A tar opp i sin klage til Tilsynsutvalget. Han registrerte at det oppsto en ordveksling mellom tingrettsdommer B og advokat A vedrørende advokatens plikter etter barneloven. Hvordan ord og uttrykk i denne forbindelse falt, har han ingen klar erindring av. Han kan ikke huske å ha hørt ordet ”lakei”, men han kan heller ikke utelukke at det ble sagt.

Advokat A’s fremstilling av det press barnas mor ble utsatt for under det forberedende møtet, er imidlertid ikke i samsvar med hans oppfatning av situasjonen. Det var ikke saksøkers advokat og tingrettsdommer B som utøvde press og forsøkte å styre mor i denne saken. Det var for ham åpenbart at den som primært forsøkte å ”styre” barnas mor på en intens og vedholdende måte var advokat A’s klient. Etter hans vurdering var det riktig av tingrettsdommer B å stoppe dette, noe som for øvrig ikke var enkelt.

Det kan stilles spørsmål ved om det var fornuftig av advokat A å gi så klart uttrykk for forståelse for sin klients usedvanlig krangleverne opptreden. Han har ingen oppfatning av om det er i samsvar med god dommerskikk å kommentere advokaters rolle i en avgjørelse, men det var for ham åpenbart at advokat A og tingrettsdommer B hadde ulike oppfatninger av barnelovens krav til advokatrollen. Etter hans vurdering kan man ikke automatisk legge til grunn at klienten selv har best forutsetninger for å vurdere hva som er best for barna, og at det er advokatens primære oppgave å fremme dette syn.

Etter rettsmøtet ble han oppringt av advokat A. Han kjenner seg ikke igjen i advokat A’s gjengivelse av denne telefonsamtalen. Han har vanskelig for å forstå at advokaten oppfattet det slik at han delte hans oppfatning av hva som var blitt sagt i retten. Også overfor ham ga han uttrykk for usikkerhet omkring hvordan ordene falt.

Tolk – D – har i hovedsak uttalt følgende:

Hun husker at det var en del uoverensstemmelser og en litt anspent situasjon mellom tingrettsdommer B og advokat A, men hun kan ikke huske hva som konkret ble sagt. Hun husker imidlertid godt at advokat A’s klient var svært irritert over alle parter i denne saken, noe som også gikk ut over henne som tolk.

Prosessfullmektig – advokat E – har i hovedsak uttalt følgende:

Den foreliggende klagen vurderes som åpenbart grunnløs. Tingrettsdommer B’s administrasjon av det angjeldende rettsmøtet ligger klart innenfor rammene for nødvendig prosessledelse og barnelovens regelverk.

Hva gjelder advokat A's anførsler vedrørende press fra henne som prosessfullmektig og tingrettsdommer B, vises det til kjennelsens beskrivelse av det forløpne og de rettslige vurderinger som der fremgår omkring protokollasjon av et rettsforlik i strid med barnets beste.

Barneloven §§ 48 og 49 oppstiller særegne krav til advokaters rolle i barnefordelingssaker. Uttalelsen i kjennelsen vedrørende advokat A's anførsel om egen rolle og håndtering av egen klient i rettsmøtet, var berettiget kritikk og en rettmessig kommentar fra dommerens side. Advokat A's ordvalg kan hun imidlertid ikke erindre.

Hennes klare oppfatning er at tingrettsdommer B ikke har opptrådt i strid med god dommerskikk.

Tilsynsutvalget for dommere ser slik på saken:

Tilsynsutvalget legger til grunn at saken er klar for realitetsbehandling. Slik saken er opplyst, finner utvalget det åpenbart unødvendig å høre partenes muntlige forklaringer, jf. domstoloven § 238 andre ledd, andre setning. Ingen av partene har bedt om dette. Tilsynsutvalget finner det ikke nødvendig å utsette saken for å innhente supplerende uttalelser fra tolken.

Generelt bemerkes at Tilsynsutvalget for dommere kan treffe vedtak om disiplinærtiltak dersom en dommer forsettlig eller uaktsomt overtrer de plikter som stillingen medfører, eller for øvrig opptrer i strid med god dommerskikk, jf. domstoloven § 236 første ledd.

Klagen knytter seg til to uttalelser tingrettsdommer B skal ha kommet med i det forberedende rettsmøtet, samt formuleringene i det gjengitte avsnittet fra kjennelsen av 30. mars 2007. Tilsynsutvalget registrerer at advokat A trekker den del av klagen som referer seg til misnøye med det inngåtte rettsforlik, og konstaterer at denne del av klagen uansett ville blitt å avvise under henvisning til begrensningene i utvalgets kompetanse som følger av domstoloven § 236 siste ledd.

Advokat A ønsker Tilsynsutvalgets vurdering av to av uttalelsene tingrettsdommer B skal ha kommet med under det angjeldende rettsmøtet.

Det fremgår av lovforarbeidene at Tilsynsutvalget forutsettes å kunne behandle "uhøvisk eller utilbørlig" atferd fra dommerens side, jf. NOU 1999: 19 side 325 flg. Det uttales blant annet at:

"Dette innebærer bl.a. at grov, ubehøvlet opptreden fra en dommers side i et rettsmøte vil kunne gjøres til gjenstand for disiplinær forføyning. Det samme må gjelde (andre) utslag av slett møteledelse..."

Advokat A har anført at tingrettsdommer B karakteriserte hans forslag om å prosedere spørsmålet om midlertidig avgjørelse, som utidig. Hvorvidt dommeren ordla seg på denne måten, verken bekreftes eller avkreftes av uttalelsene fra de øvrige tilstedeværende aktørene. Tingrettsdommer B kan ikke selv huske hvordan ordene falt, men utelukker ikke at advokat A's gjengivelse er korrekt.

Dersom uttalelsen falt slik advokat A hevder er dette etter Tilsynsutvalgets oppfatning et lite heldig uttrykk. Utvalget har forståelse for at advokat A kunne oppleve det som

ubehagelig å få sitt initiativ karakterisert som utidig. Tilsynsutvalget finner det ikke nødvendig å ta stilling til om uttrykket ”utidig” faktisk ble brukt, i det uttalelsen i det foreliggende tilfellet likevel ikke er av en slik karakter at den innebærer et brudd på god dommerskikk.

Advokat A har videre anført at tingrettsdommer B forsøkte å avkreve ham hans personlige mening, for i alles påhør, å avdekke at han var uenig med sin klient. I tillegg påstår tingrettsdommer B ved sin væremåte å ha identifisert advokat A med hans klient og hans væremåte.

Tilsynsutvalget legger til grunn at det angjeldende rettsmøte var preget av en noe anstrengt og opphetet stemning. Dette underbygges for så vidt av alle uttalelsene i saken. Det særpreger saker om barnefordeling og samvær at partene i saken møter med et sterkt følelsesmessig engasjement, og det synes som om det i den foreliggende sak var et høyt konfliktnivå mellom partene på tidspunktet for det forberedende møtet. Ut fra de uttalelser som har kommet, legger utvalget videre til grunn at advokat A's håndtering av egen klient bidro til en ytterligere opptrapping av konflikten, og at tingrettsdommer B og advokat A's divergerende oppfatninger av advokatrollen i denne type saker, også var en medvirkende årsak til den negative stemningen som utviklet seg.

En slik negativ atmosfære burde vært unngått. Som et generelt utgangspunkt har enhver dommer et ansvar for at rettsmøter blir gjennomført med en slik verdighet og i slike former at de innbyr til tillit og respekt. I saksforberedende møter etter barneloven har dommeren også et ansvar for å etablere en god atmosfære som legger til rette for konfliktnedbygging mellom partene. Det er imidlertid i denne sammenhengen viktig å påpeke at også advokatene har et medansvar for at forhandlingene gjennomføres i tillitvekkende former.

En dommer har videre rett og plikt til å styre forhandlingene, og må innrømmes et vidt spillerom for sin administrasjon og sine henvendelser til advokatene. En dommer må ha anledning til å slå ned på og kommentere forhold som etter hennes mening er uakseptable. Da barnefordelingssaker er unntatt partenes frie rådighet, stilles det i denne type saker særlige krav til dommerens prosessledelse.

Advokat A's påstand om at tingrettsdommer B forsøkte å avkreve ham hans personlige meninger, samt at han fikk gjennomgå for sin klients oppførsel, bestrides av innklagede og får ingen støtte i de øvrige uttalelsene. Tilsynsutvalget kan ikke se at det er grunnlag for de fremsatte påstandene, og kan heller ikke se at tingrettsdommer B ved sin prosessledelse på andre måter har opptrådt på en måte som er i strid med god dommerskikk.

Utvalgets kompetanse til å behandle klager over uttalelser i premisser i rettsavgjørelser er nærmere utredet av Domstolkommisjonen i NOU 1999: 19 side 325 flg, særlig side 326 første spalte. Her fremgår det at utvalget forutsettes å kunne behandle ”uhøvisk eller utilbørlig” atferd fra dommerens side. Det uttales i denne forbindelse at:

”Videre må bruk av unødvendig sterke ord og uttrykk i rettslige avgjørelser kunne føre til disiplinærtiltak, når de ord/uttrykk som er brukt er egnet til å virke klart sårende eller infamerende.”

Det aktuelle avsnitt i kjennelsen er ikke en nødvendig del av begrunnelsen for rettsavgjørelsen. Det er imidlertid verken uvanlig eller prinsipielt betenkelig at avgjørelsen

inneholder bemerkninger som går ut over det som er nødvendig for å begrunne avgjørelsens resultat.

I dette tilfellet består det aktuelle avsnittet av en gjengivelse av rettens forståelse av advokat A's anførsel om egen rolle i prosessen, og rettens vurdering av den fremførte rettsoppfatningen. Tilsynsutvalgets kompetanse er begrenset til å ta stilling til hvorvidt den angjeldende uttalelsen er i strid med god dommerskikk.

Utvalget kan ikke se at det er grunnlag for advokat A's påstand om at den aktuelle uttalelsen kun er et utslag av tingrettsdommer B's ønske om å prosedere sin personlige sak i premissene i en kjennelse. Etter utvalgets oppfatning er det naturlig å forstå uttalelsen som en klargjøring av de krav loven oppstiller til prosessfullmektigers særlige rolle i barnefordelingssaker. At redegjørelsen for rettens vurdering også fremsto som kritikk av advokat A's forståelse av sin rolle, er en naturlig konsekvens og kan ikke i seg selv anses utilbørlig.

Advokat A hevder at hans bruk av ordet "våpendrager" feilaktig er gjengitt som "lakei". Uttalelsene i saken gir ingen nærmere avklaring av hvilke ord som faktisk ble benyttet. Tilsynsutvalget begrenser seg til konstatere at en dommer må være påpasselig med å gjengi anførsler korrekt, men at en eventuell feilskrift eller misforståelse i denne sammenheng ikke er brudd på god dommerskikk.

På denne bakgrunn kan Tilsynsutvalget ikke se at det er brukt form og uttrykk i kjennelsen som kan karakteriseres som "klart sårende eller infamerende", og utvalget vurderer uttalelsen verken i form eller i innhold å være i strid med god dommerskikk.

Etter dette finner utvalget ikke grunnlag for å reagere med disiplinærtiltak overfor tingrettsdommer B.

Tilsynsutvalget for dommere fatter etter dette slikt enstemmig

vedtak:

Det foreligger ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor tingrettsdommer B.